

OPETTAJAN OHJE

AIHE: Minun feedini	LAITTEET JA MATERIAALIT: Chromebook / Windows-laite, oppilaalle oma sähköinen työkirja
LUOKKA-ASTE: 4	SOVELLUS:
KALENTERIN KOHTA: 29	LYHYT KUVAUS: Oppilaat tutustuvat siihen, miten tekoäly vaikuttaa sosiaalisen median sisältöihin ja niiden näkymiseen käyttäjälle. Tehtävässä pohditaan, miten tekoäly oppii käyttäjän valinnoista ja mistä syystä jokaisen feedi näyttää erilaiselta. Lopuksi oppilaat harjoittelevat oman kuvitteellisen feedin rakentamista ja arvioivat, miten heidän valintansa vaikuttavat näkyvään sisältöön.
AIKATAULUEHDOTUS: 2 oppituntia	
OPPIAINEET: ympäristöoppi yhteiskuntaoppi suomen kieli ja kirjallisuus suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	

Digitaitokalenterin kohta 29

Keskustellaan sovellusten, pelien ja tekoälypalvelujen ikärajoista sekä niiden maksullisista sisällöistä. Tutustutaan tekoälyn toimintaan somen taustalla. Pohditaan yhdessä median käytön ja erilaisten sisältöjen vaikutuksia hyvinvointiin. Seurataan omaa digitaalista ajankäyttöä ja keskustellaan, miten kaverisuhteet vaikuttavat median käyttöön.

Pedagogiset vinkit

Oppitunti liittyy seuraaviin opetussuunnitelman kohtiin.

Tavoitteet

Ympäristöoppi

T11 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.

T14 Ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia.

Yhteiskuntaoppi

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa.

Suomen kieli ja kirjallisuus

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä.

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa.

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa.

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

Laaja-alainen osaaminen

L3 Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä [--].

Keskeiset käsitteet

Tekoäly (engl. artificial intelligence, AI) tarkoittaa tietokoneen tai ohjelman kykyä suorittaa tehtäviä, jotka muistuttavat inhimillistä ajattelua, kuten tunnistamista, oppimista tai päätöksentekoa. Tekoälyn toiminta perustuu suuriin tietomääriin ja matemaattisiin malleihin, joiden avulla tekoälyohjelma voi oppia ja kehittyä. Tekoälyä käytetään laajasti arjen teknologioissa, kuten hakukoneissa ja puhelinsovelluksissa.

Algoritmi (engl. algorithm) on kuvaus tai ohje siitä, miten tehtävä tai prosessi suoritetaan. Algoritmeja tehdään ohjelmoimalla. Sosiaalisessa mediassa algoritmit määrittävät, mitä sisältöä käyttäjälle näytetään hänen toimintansa perusteella. Ne vaikuttavat merkittävästi siihen, millainen käyttökokemus muodostuu ja millaista tietoa käyttäjä saa.

Sosiaalinen media (engl. social media) tarkoittaa verkkoviestintäympäristöjä, joissa käyttäjillä on mahdollisuus olla sisällöntuottajia ja vuorovaikutuksessa keskenään. Palvelut kuten Instagram, TikTok ja YouTube ovat esimerkkejä sosiaalisesta mediasta. Palveluilla on ikärajat. Sosiaalinen media on iso osa nykyaikaista viestintää, tiedonvälitystä ja sosiaalista vuorovaikutusta.

Feedi (engl. feed) on näkymä, jossa käyttäjälle esitetään sosiaalisen median sisältöä, kuten julkaisuja, kuvia ja videoita. Sen sisältö määräytyy algoritmien perusteella käyttäjän toiminnan ja kiinnostusten mukaan. Feedi on yksilöllinen ja vaikuttaa siihen, millaista sisältöä käyttäjä kohtaa verkossa.

Työskentelyohjeet

Oppitunnin sisältö

1. Virittäytyminen: Minun someni (10 min.)
2. Tietoisku: Miten tekoäly vaikuttaa, mitä näet somessa? (10 min.)
3. Työskentelyohjeet ja työskentely: Minun feedini (ainakin 20 min.)
4. Loppukeskustelu: Parityöskentely (10 min.)

OSA 1. Virittäytyminen

DIA 2:

Tunnin aiheeseen virittäydytään ryhmäkeskustelun avulla. Jaa oppilaat 2-4 henkilön ryhmiin.

RYHMÄKESKUSTELU

Mitä katsot, kun haluat rentoutua tai viihtyä ruudun äärellä?

DIA 3:

Oppilaat pohtivat ryhmissä, millaista sisältöä he katsovat ja mistä asioista he ovat kiinnostuneita.

Reagoi - Katson - Skippaan

Seuraavaksi tulee kuvia, joiden kohdalla voit ilmaista, mitä tekisit, jos näkisit ne omassa somessa.

Kuvitelte, että näet kuvan omassa somessa – mitä tekisit?

Reagoi
'tykkäisin ja tai
kommentoisin'

Katson

Skippaan

DIA 4:

Seuraavaksi katsellaan yhdessä erilaisia kuvia.

Kuvien kohdalla oppilas näyttää diassa olevin merkein, miten suhtautuisi kuviin:

reagoi, katson tai skippaan.

Tavoitteena on pohtia, millainen sisältö itseä kiinnostaa ja huomata, että ihmisiä kiinnostavat erilaiset sisällöt. Rohkaise oppilaita ilmaisemaan

rehellisesti oma mielipiteensä – oikeita tai väärä vastauksia ei ole.

Reagoi - Katson - Skippaan

Reagoi
(tykkään ja /tai kommentoin)

Katson

Skippaan

DIAT 5-10:

Seuraavista viidestä diasta voi katsoa kaikki tai valita luokalleen sopivat kuvat. Kuvat voi edetä näyttämällä oma reaktio ilman kommentointia.

Keskusteluun voi halutessaan varata aikaa.

Loppuun voi tehdä koonnin, millaisia reaktioita kuvat saivat.

OSA 2. Tietoisku: Miten tekoäly vaikuttaa siihen, mitä näet somessa?

Tekoäly somessa

- Seuraa toimintaasi somepalvelussa.
- Näyttää sinulle lisää sellaista sisältöä, josta olet todennäköisesti kiinnostunut.

Tarkoitus on, että viihdyt pidempään – joskus jopa huomaamattasi!

DIA 11:

Sosiaalisen median taustalla toimii tekoäly, joka kokoaa yhteen tietoa siitä, miten käyttäjä toimii sovelluksessa. Somepalveluita tarjoavat voittoa tavoittelevat yhtiöt, jotka ansaitsevat esimerkiksi kohdentamalla mainoksia käyttäjilleen. Mitä pidempään käyttäjä viihtyy palvelussa, sitä enemmän mainoksia hän näkee.

Tekoäly huomioi esimerkiksi

- Mitä katsot ja kuinka kauan
- Milloin ja kuinka usein käytät sovellusta
- Mihin reagoit (tykkäykset, kommentit)
- Mitä jaat tai mistä keskustele
- Kenen kanssa olet tekemisissä
- Mitä hakusanoja ja hashtageja (#) käytät

DIA 12:

Keräämiensä tietojen perusteella tekoäly rakentaa yksilöllisen sisältövirran eli feedin, joka näyttää tutulta – ja usein myös kouduttavalta.

MUISTA

Tekoäly ehdottaa,
mutta SINÄ päätät,
mitä katsot ja milloin riittää.

DIA 13:

Vaikka tekoäly tekee ehdotuksia, lopullinen päätös on käyttäjän. Käyttäjä voi vaikuttaa sisältöön valitsemalla tarkasti, ketä seuraa ja tarvittaessa lopettamalla seuraamisen, jos sisältö ei tunnu hyvältä. Käyttöä voi myös säädellä tietoisesti: taukojen pitäminen ja oman toiminnan tarkastelu auttavat palauttamaan hallinnan algoritmin ehdotusten sijaan.

OSA 3. Työskentelyohjeet ja työskentely: Minun feedini

DIA 14:

Ohjeet yksilötyöskentelyyn kannattaa käydä ensin yhteisesti läpi tämän dian avulla. Dian voi jättää näkyville työskentelyn ajaksi. Oppilaan ohjeet työskentelyyn löytyvät myös sähköisestä Minun feedini -työkirjasta. Oppilaan tehtävänä on täydentää omaan työkirjaansa jokaisen hakusanan kohdalle omaa mielenkiintoaan

vastaava sana. Työskentelyvaiheessa oppilaat tarvitsevat oman tietokoneen ja sähköisen Minun feedini -työkirjan, joka on ladattavissa digitaitokalenterin 4. luokan kohdasta 29. Työkirjan voi jakaa oppilaille esimerkiksi Classroomin tai Teamsin kautta. PowerPoint-muotoinen työkirja toimii parhaiten Teamsissä tai OneDrivessa.

OSA 3. Parityöskentely

DIAT 15-18:

Yksilötyöskentelyn jälkeen keskustellaan tehtävästä parin kanssa. Opettaja ohjaa keskustelun kulkua esitysmateriaalin keskustelukysymysten avulla. Opettaja voi valita parikeskustelun aiheet ajankäytön ja tarpeen mukaan.

Oheismateriaalit ja linkit

<https://huippula.fi/3-6lk-materiaalit>

Pelastakaa Lapset ry:n, Huippula-verkkosivulta löydät opetusmateriaaleja mediakasvatuksen tueksi. Sivuilta löydät valmiita tuntisuunnitelmia muun muassa aiheisiin, kuten sosiaalisen median luomat paineet tai sovellukset keräävät tietoa.